

писалися літературні твори книжником Тимофієм. За свідченням літопису, у місті жили і творили «хитрий» різьбяр по каменю Авдій та співець Митус.

Занепад Галича почався у 1241 р. після монголо-татарського погрому, а в середині XIV ст. в результаті польсько-литовського завоювання місто остаточно втратило своє колишнє значення. Сьогодні пам'ять про давню велич міста — столиці Галицько-Волинської держави зберігають писемні пам'ятки, рештки потужних укріплень, архітектурних споруд, його історична топографія.

До 1100-річного ювілею Галича повністю реконструйовано церкву Св. Пантелеймона, за проектом І. Могитича; музеєфіковано літописну Галичину Могилу в ур. Качків та «Княжу криницю» на західних схилах Золотого Току; в реконструйованих Митрополичих Золотах у с. Крилосі підготовлено нову експозицію археологічних та етнографічних матеріалів, а в Івано-Франківському краєзнавчому музеї відкрито виставку «1100-річчя Галича».

Учасників конференції ознайомлено з новими відкриттями Галицької археологічної експедиції, яка під керівництвом В. Барана, Б. Томенчука, Ю. Лукомського провадить дослідження давнього Галича.

Інститутом археології Національної академії наук України та Національним заповідником «Давній Галич» видано ювілейний збірник «Галич і Галицька земля» (Львів—Галич, 1998). До цієї дати вийшло декілька монографій, зокрема книги М. Фіголя «Мистецтво стародавнього Галича» (Київ, 1997) та В. Грабовського «Нарис історії Галича» (Галич, 1997), перевидано монографію Я. Пастернака «Старий Галич» (Івано-Франківськ, 1998), підготовлено до друку матеріали конференції.

В. Д. Баран

НАУКОВИЙ СЕМІНАР З ПИТАНЬ ГРАВЕТУ УКРАЇНИ

17—18 лютого 1999 р. в Інституті археології НАН України на базі відділу археології кам'яного віку пройшов науковий семінар з питань гравету й епігравету України. Семінар розглядав як підготовчий етап вітчизняних фахівців з даної проблематики до міжнародної конференції в Яссах (Румунія) «Транскарпатські зв'язки пізнього палеоліту», що мала відбутися під егідою UISPP восени 1999 р. У запрошеннях, розісланих археологам ряду міст України й Молдови, пропонувалося акцентувати увагу у доповідях на етнічному аспекті проблеми.

Участь у семінарі, окрім співробітників відділу археології кам'яного віку, археологічного музею ІА НАНУ, взяли фахівці кафедри археології Київського університету імені Тараса Шевченка, музеїв та інших наукових установ Харкова, Донецька, Луганська, Львова.

У перший день засідань було заслухано доповіді Л. Л. Залізняка, О. О. Кротової, В. І. Ткаченка, О. О. Яневича, Д. Ю. Нужного, О. Ф. Горелика.

Л. Л. Залізняк (Київ) у доповіді «Етнокультурні процеси у кам'яну добу та проблема епігравету» розглянув термінологічну проблему (гравет, східний гравет, епігравет, мікрогравет). Зазначивши, що власне гравет — це більш західне явище, а для території України доцільніше говорити лише про епігравет (який за змістом є, фактично, мікрограветом), він висловив критичні зауваження і щодо терміну «східний гравет». Було запропоновано розгорнуте визначення епігравету, охарактеризовано набір крем'яного інвентаря, акцентовано увагу на мікролітичному його компоненті, який, на думку доповідача, є основним етнічним показником. Висвітливши проблему виникнення етнічних спільнот, Л. Л. Залізняк запропонував весті для епохи пізнього палеоліту поняття «етнічний блок».

На різнобій думок в питанні термінології гравету звернула увагу у доповіді «Граветоїдний технокомплекс Північного Причорномор'я» О. О. Кротова (Київ). Доповідачка розглянула проблему гравету Європи в історіографічному аспекті, звернувши особливу увагу на питання походження граветської технічної традиції. На її думку, стосовно індустрії Східної Європи, доцільніше говорити не про гравет чи епігравет, а про «граветоїдність».

Проблеми генези гравету та його взаємодії з оріньяком торкнувся у доповіді «Гравет: шлях розвитку чи етнокультурне явище?» В. І. Ткаченко (Київ). Було зроблено спробу розглянути питання технологічних процесів у пізньому палеоліті в етнокультурному аспекті.

О. О. Яневич (Київ) у доповіді «Буран-каїнська культура гравету Криму» зазначив, що в Криму серед статистично опрацьованих пізньопалеолітичних комплексів виділяється три групи пам'яток: типу Буран-каїя III, типу Грот Скелястий і типу Вишенне II. З огляду на те, що ні в Криму, ні в Північному Причорномор'ї пам'ятки типу Буран-каїя III не мають аналогій, їх, на думку доповідача, можна виділити в окрему археологічну культуру і розглядати як найдавніший граветський технокомплекс північно-причорноморського регіону, в якому досить відчутними є оріньякські впливи.

Одним з головних аспектів доповіді Д. Ю. Нужного (Київ) «Епігравет Овруцького кряжу» була характеристика, відкритого ним на Овруччині, нового епіграветського комплексу Шоломки. На зіставленні матеріалів цієї й Довгинецької пізньопалеолітичних стоянок зроблено висновок про їх одночасність і культурну однорідність. Охарактеризувавши епігравет як спрощений гравет, доповідач висвітлює своє бачення проблеми диференціації знарядь на господарські і етновизначальні. На його думку, етнічне навантаження несуть такі знаряддя як скребачки, різці; мікроліти ж дають не так етнічну, як хронологічну інформацію.

О. Ф. Горелік (Луганськ) у доповіді «Північ—південь. Формування епіграветських індустрій Дніпро-Донецького межиріччя» основну увагу приділив характеру взаємин рогалицької групи пізньопалеолітичних пам'яток (південь) з пам'ятками північної, перегляційної зони, аналізу елементів відмінностей і подібності між ними, а також наявним в рогалицькій групі пам'яток елементам мистецтва.

В обговоренні доповідей першого дня засідань брали участь Л. Л. Залізник, Д. Я. Телегін, М. І. Гладких, С. В. Смирнов, Д. Ю. Нужний, О. О. Кротова, О. Ф. Горелік.

На другий день засідань було заслухано доповіді О. В. Колесника, І. А. Сніжко та Ю. Г. Ковалю.

Основу доповіді О. В. Колесника (Донецьк) «Знаряддя з підтескою в палеоліті Євразії» становило питання зародження технології виготовлення ножів костенківського типу. Було зроблено припущення про можливий зв'язок між ними й «виробами з підтескою», яким притаманна середньопалеолітична техніка обробки.

Доповідь І. А. Сніжко (Харків) була присвячена аналізу остеологічного матеріалу зі стоянок Амвросіївка, Анетівка II та Кам'яна Балка II. Доповідачка запропонувала цікаву методику визначення за станом фауністичних решток періодичності й тривалості заселення цих пізньопалеолітичних пам'яток, сезонів полювання на основний вид мисливської здобичі в стеловій місцевості — бізона й коня. Зроблено висновок про наявність двох етапів у процесі розчленування туш впольованої дичини.

Повідомлення Ю. Г. Ковалю (Донецьк) «Знахідка свідерського наконечника на місцезнаходженні Новоклинівка II у Приазов'ї» торкнулося проблеми міграцій первісних мисливців у пізньопалеолітичний час.

В обговоренні взяли участь Д. Ю. Нужний, Л. Л. Залізник, Ю. В. Кухарчук, В. М. Степанчук, О. С. Ситник, О. О. Яневич.

У заключному слові зав. відділу археології кам'яного віку ІА НАНУ С. В. Смирнов відзначив як позитивне явище те, що у більшості заслуханих доповідей інтерпретація археологічного матеріалу спиралася на певні методологічні засади. Було наголошено на необхідності створення ґрунтовної теоретичної бази конкретно-наукових розробок з первісної археології, більш активного засвоєння археологами етнографічних знань та коректного їх застосування в археологічних реконструкціях. Висловивши подяку учасникам семінару, особливо іногороднім, які прибули для участі в ньому власним коштом, С. В. Смирнов зазначив, що науковий семінар з питань гравету досяг своєї мети: відбувся корисний обмін думками з ряду практичних і теоретичних питань важливої проблеми. Загальне схвалення отримала пропозиція подати зачитані доповіді до друку в журналі «Археологія».

Учасникам семінару були представлені для огляду палеолітичні колекції з камеральної лабораторії відділу археології кам'яного віку.

Ю. В. Кухарчук